

د. ئەحمەد موسەوی

سەرۆکی دەستە بەرپۆهبردنی کۆمەڵەی عێراقی مافی مرۆف

له سوریا

دیدار: کازیوه سألج - دیمه شق

- سەرەتا سوپاسی جەنابت دەکەین کە ئەم هەلەت بۆ ره خساندین.
- سوپاس بۆ بەسەرکردنەوهی ئیوه ش.

پ/بەو سیفەتە بەرپۆهبردنی سەرۆکی دەستە بەرپۆهبردنی کۆمەڵەی عێراقی مافی مرۆف له سوریا، پیمان خۆشە شتیک دەربارە چۆنیەتی کارەکانتان و مافی هاوڵاتیانی عێراقی له لای ئیوه بزانی؟

و/ کۆمەڵەکه مان له سەرەتای دامەزراندنیوه، کۆمەڵی ئامانجی دیاری کراری خۆی ههیه، له و ئامانجانە: بەرگری کردن له هاوڵاتیانی عێراقی و تەزکیه بۆ کردن و پیشکەش کردنی بروانامه بۆ ریکخراوی نەتەوهیه کگرتوه کان و شوینانی تر که پیوستیان پیهتی جگه له وهی له بواری راگه یاندندا هه لده ستیت به دهرخستنی پیشیلکاریهکانی مافی مرۆف له عێراق و تاوانهکانی رژیمی به غداو تاوتوی کردن و قسه له سەرکردنی له گه ل ریکخراوه نەتەوهی و دهولیهکانی مافی مرۆف بۆ چاره سەرکردن و به وادا چوونی.

پ/باسی راگه یاندنت کرد، له رووی بلاوکردنەوه و راگه یاندنەوه کۆمەڵه که تان چ چالاکیهکی ههیه و چی بلاوده کاته وه؟

و/ کۆمەڵه که مان له سەرەتای دروست بونیوه ۱۷ی کانونی دووه می ۱۹۹۶ پاش دوو مانگ ژماره یهکی (دەنگی مرۆفی) دەرکرد، هه تا ئیستاش دوو مانگ جاریک دەرده چیت و له هه موو بۆنه کاندای به یاننامە خۆی ههیه، ههروه ها سی ژماره ی گۆفاری عێراقی بۆ (مافی مرۆف) ی دەرکردوه که بایه خ به لیکۆلینه وه به لگه نامه دهدات له سەر مافی مرۆف و پیشیلکاریهکانی رژییم، له گۆنگره ی چواره می کۆمەڵه که شه وه. دەستە بەرپۆهبردن راپۆرتیکی وهرزی له سەر پیشیلکاریهکانی مافی مرۆفی عێراقی دەرده کات و تا ئیستاش به رده وامه.

پ/ ئایا ئەو بلاوکرراوانه تان له سەرجه م نیشتمانی عهره بی، یان شوینانی دیدا بلاوده بیته وه یان تهنه له سوریا دا بلاوده بیته وه؟

و/ له راستیدا نه خیر، کۆمەڵه که مان په یوه ندی باشی له گه ل ریکخراوهکانی تری مافی مرۆف دا ههیه، جگه له و ریکخراوانه ی دا کۆکی له مافی هاوڵاتیانی عێراقی ده کەن و ههروه ها ریکخراوی عه فوی ده ولی و ریکخراوی چاودیری رۆژهه لاتی ناوه راست و فیدرالشی ده ولی و خوازیاریشن په یوه ندیه کانمان زیاتر بکهین. پاش ئەوهی به و دواییه توانیمان بین به خاوه نی کۆمپیوتەر و خه تی ئینتەرنیت.

پ/ ئایا ئەو بلاوکرراوانه کاریگه ری پیوستی ههیه بۆ ناساندنی پیشیلکاریهکان و تاوانهکانی رژیمی به غدا به خه لک؟

و/ ئەگه ر به شیوه یهکی به رفراوان تر بلاو بوایه ته وه، به لی کاریگه ری باشی ده بوو، به لام له ئیستادا که متر بلاوده کریته وه، تا راده یه کیش کاریگه ری باشه.

پ/ کئی به رپرسه له هاوکاری کردنتان له رووی داراییه وه؟

و/ شوکور کۆمەڵه که مان له دامەزراندنیوه هه تا ئیستا کیشی مادیمان نیه، به شیوه یهکی سەرکه کیش متمانە ده خه ینه سەر فرۆشتنی بلاوکرراوهکانی کۆمەڵه، که نامیلکه له سەر پیشیلکاریهکانی مافی

له خزمهتی هاوالاتیانی عیراقیدایه. ئیتر بارودوخ و نهتهوه و ئینتمای هرچی بیت، ئیمه ئامادهین هاوکاری بکهین.

پ/ وهکو دهزانی کوردستان وهزارهتی مافی مروّف و مهکتهبی مافی مروّفی تیدایه، بیرۆکهی ئهوهیان ههبوو که پهیمانگایهک بکهنهوه بو پیگه یاندنی کادری چالاک له وباردا به شیوهیهکی زانستی مامهله له گهله ئهوه مهسهلانه بکات، بو ئهوهی بهباشترین شیوه بتوانن کار بکهن و ههروهها لیکۆلینهوهی مهیدانی و دیموکراسهکردنی په یوه ندیه سیاسی و کۆمه لایهتی و ئابوریهکان له ناوچه پزگارکراوهکان و عیراقدا بهگشتی بکهن، به پرای ئیوه له ئیستادا کردنهوهی ئهوه جوړه پهیمانگا تا چه ند شیوو پیویسته و متیودی زانستیان چون بیت باشه؟

و/ له و سهردانانه م بو کوردستانم کردو ئهوه چاوپیکه وتنانه ی له گهله لیسراوانی مهکتهبهکانی مافی مروّفدا کردم، تیگه یستم هه میسه ههولر دهن که به شیوهیهکی قول بچنه ناو ئهوه مهسهلهیهوه و زانستیانه کادرهکانیان فیربکهن، رۆشنیری مافی مروّف بلاوبکهنهوه، چونکه کارکردن بو مافی مروّف پیویسته به سه ره بخ سوود له زانیاری خه لکانی تر وه ریگرن، ئیمه ش ئاماده یی هه موو هاوکاریه کین، ئیتر به پیدانی زانیاری بیت یان ناردنی بلاوکراوه کانمان بیت، یان هه ر جوړه یارمه تیهکی تر، که بتوانین به هوی شوینی نیشته جی بونمانه وه که له سوریاين و نزیکین له به یروته وه کتیبیان بو بکرین و زانیاریان بدهینی. ئه وه کاریکی پیویسته، هه موومان پیویسته پشتگیری کردنه وهی هه موو ریکخراویکی ئه هلی بکهین.

پ/ ئه ی کردنه وهی به شیک له زانکو یان پهیمانگا به پیویست نازانیت؟

و/ له راستیدا زور دهمیکه له بلاوکراوه کانمدا دهنووسین و دهیخهینه روو که پیویسته قوناغهکانی خویندن بابه تی مافی مروّفی تیدا بیت، ئه وه ش شتیکی باشه.

ئه گه ره پهیمانگا یان به شی زانکو بکریته وه، ئه وه یان زورترین بایه خه ئیمه ش زور خوشحال بوین، که له کوردستاندا وه زیری مافی مروّف دانراوه و وهزاره تی مافی مروّف کراوه ته وه، هه ر وهکو چون له تونس و مه غریبدا کراوه ته وه.

پ/ ئیمه باس له مافی مروّف ده کهین، به لام وهکو عیراقیه ک ده زانیان به دهستی رژی می به غدا مافی مروّف چون پیشیل ده کریت، چی ده لین دهر باره ی رژی می که جوړه ها چه کی قه ده غه کراوی ده ولی به رامبه ر گه له که ی به کار ده هی نیت؟

و/ ئاشکرایه رژی می به غدا چه ندین ساله هاوالاتیانی عیراق ده چه وسینیته وه، به لام ئه وه سیستمانه ی په یوه ندیان له گهله رژی مدا هه بووه هه میسه ویستویانه ئه وه وینه قیزه ونه ئاشکرا نه کهن و به رژه وه ندی نیو ده ولته تی خراوه ته پیش به رژه وه ندی هاوالاتیانه وه، به لام دوا ی کاره ساتی هه له بجه له ۱۹۹۸/۳/۱۶ وه هیچ ده زگایه کی نیونه ته وه یی و مهکتهبهکانی مافی مروّف هیچ لایه نیک نه یانتوانی ئه وه تاوانه پر شه رمه زاری بشارنه وه، چونکه له ویوه پیشیلکاریه درندانهکانی به زنجیره ئاشکرا بوون وهکو ئه نفال و کاولکردنی گوندهکانی کوردستان و چه وساندنه وهی باکوری کوردستان و ئیستاش پاش ئه وه پوخانه ی رژی م به سه ریداهات له سالی ۱۹۹۱ وه تاوانهکانی په له یه کی ره شترن به ناوچه وانیه وه، به وهی له کوردهکانی ناوچهکانی کهرکوک و ناوچه ئازادنه کراوهکان یان راپیچی زیندان دهکات، یان دهریان دهکات و له سه ر مال و ژیان و به رژه وه ندی خو یان لایانده بات له گهله ر ئه وه ی بریاری ۶۸۸ دهر جووه به لام تاوانهکانی سه ختر بوون.

پ/ که واته ئیستا ئه‌رکی حکومه‌ته‌کان و ریکخراوه مروییه ره‌سمی و نارهمیه‌کان چیه بۆ ده‌رخستنی چاره‌نوسی ئه‌نفال و هه‌لووست وهرگرتن له‌ پژییمی به‌غدا که جینۆسایدی دژی کوردو هاولاتیانی دورگه‌کانی باشوورو که‌مه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کانی تر کرد؟.

و/ پۆلی ده‌زگا و ریکخراوه مروییانه‌ی باسی ده‌که‌یت، پیک هینانی هیزی فشاره، بۆسه‌ر پژییمی به‌غدا، بۆ ده‌رخستنی چاره‌نوسی ئه‌وانه‌و و ده‌ستانی تاوان به‌ دادگایی کردنی، ئه‌وه‌ش هاوکاری و په‌یوه‌ندی به‌هیزی نیوان سه‌رجه‌م ریکخراوه مرویی و ده‌وله‌تیه‌کانی ده‌ویتی به‌ هاوکاری نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتووه‌کان له‌ویوه‌ دادگایه‌کی ده‌وله‌تی دابمه‌زری بۆ دادگایی کردنی له‌سه‌ر سه‌رجه‌م تاوانه‌کانی ئیتر هه‌له‌بجه‌ بیټ، یان ئه‌نفال و تاوانی ته‌رحیل و ته‌بعیس و... تا دبیټ، گرنگ ئه‌وه‌یه‌ ئه‌و فشاره‌ دروست بکریټ.

پ/ وه‌کو ده‌زانی گه‌فتوگۆی زۆر هه‌یه‌ له‌سه‌ر ئه‌و مه‌سه‌له‌یه‌ چ له‌ ناوه‌وه‌و چ له‌ ده‌ره‌وه‌ له‌نیوان ریکخراوه مروییه‌کان و نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتووه‌کاندا، به‌رای ئیوه‌ پۆلی نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتووه‌کان چی یه، ده‌توانی چاره‌نوسی قوربانیه‌کان ئاشکرا بکات؟ بۆچی هه‌تا ئیستا دادگایی پژییمی به‌غدا یه‌ نه‌کردوه‌؟

و/ پۆلی نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتووه‌کان په‌رش و بلاوه، چونکه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتووه‌کان کۆمه‌لی ده‌زگای هه‌یه، یان ده‌سته‌ی هه‌یه، یان کۆمه‌له‌ی گشتی و ته‌نجومه‌نی ئاسایش و ده‌زگاکانی ترن، به‌لام گرنه‌ترین ده‌زگای نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتووه‌کان ته‌نجومه‌نی ئاسایشی ده‌ولیه‌یه، ئه‌ویش ئالیه‌تی خۆی هه‌یه‌ له‌کارکردندا. که‌پیک هاتوون له‌ پازده‌ ئه‌ندام و پینچ یه‌ده‌کیش، ئه‌فسوس زۆر جار به‌رژه‌وه‌ندی ده‌وله‌تی کاریگه‌ری ده‌بیټ له‌سه‌ر کاره‌کانیان، بۆ نموونه‌ فه‌ره‌نسا و ئه‌لمانیا، به‌تایبه‌ت فه‌ره‌نساخ جه‌ختی له‌سه‌ر ده‌رچوونی بریاری (٦٨٨) کرد، و داوای دادگایی کردنی یدامی کرد، به‌لام دوا‌ی پاشه‌کشه‌ی کرد له‌ داواکاریانه‌ی له‌پیناوی به‌رژه‌وه‌ندی نیوده‌وله‌تیدا، به‌لام ئیستا هه‌ولێ ئه‌وه‌ ده‌دریټ بۆ ئاشکراکردنی سه‌رجه‌م تاوانه‌کان که‌ چه‌ندین ته‌ن به‌لگه‌نامه‌ له‌به‌رده‌ستا هه‌یه، له‌ راپه‌رینی ١٩٩١ به‌ده‌ست که‌وتوون خراونه‌ته‌ به‌رده‌ست ده‌زگا به‌رپرسه‌ ئه‌مریکیه‌کان و هه‌موو تاوانکاریه‌کان به‌ به‌لگه‌وه‌ ده‌رده‌که‌ون، ئه‌و به‌لگانه‌ش به‌نیازی ئه‌وه‌ پیاچونه‌وه‌ی ده‌کری که‌ بدریټه‌ دادگای نیوده‌وله‌تی و ئه‌وانه‌ش که‌م نین بۆ دادگایی کردنی، ئه‌گه‌ر به‌چاویکی دادپه‌روه‌رانه‌ سه‌یری مه‌سه‌له‌کان بکریټ، هه‌روه‌ها ئیمه‌ش له‌گه‌لر زۆر ریکخراوی تر دا هه‌ولێ دروست کردنی هیزی فشار ده‌ده‌ین، خوازیارین له‌ داها‌تویه‌کی نزیکدا بریاری دامه‌زراندنی ئه‌و دادگایه‌ بدریټ و بۆ دادگایی کردنی پژییم و به‌رگری کردن له‌ مافه‌ په‌واکانی گه‌لی عیراق، چونکه‌ تاوانه‌کانی پژییم له‌وه‌ ده‌رچوون گوزارشتیان لێ بکریټ.

پ/ کاتی مه‌به‌ستی فشار خستنه‌ سه‌ری به‌و شیوه‌یه‌مان هه‌بیټ، پیاویسته‌ راگه‌یاندنی عه‌ره‌بی بخه‌ینه‌ پال خۆمان، به‌لام ئه‌گه‌ر تیبینیتان کردبیټ هه‌میشه‌ راگه‌یاندنی عه‌ره‌بی هه‌ولر ده‌دات وینه‌ی یدام به‌شیوه‌یه‌ک بۆ جیهان و کۆمه‌لانی عه‌ره‌بیش بخاته‌ پوو، که‌ خاوه‌نی سیستیمیکه‌ توانای به‌ریوه‌بردنی وولاتی هه‌یه، پیټ وانیه‌ ئه‌م جووره‌ راگه‌یاندنه‌ خزمه‌تی مه‌سه‌له‌ی مافی مرۆف ناکات و کاریگه‌ری خراپیشی هه‌یه‌ له‌سه‌ری؟

و/ له‌ راستیدا ئیمه‌ وه‌کو ریکخراوی مافی مرۆف ده‌توانین بلین به‌شیوه‌یه‌کی گشتی عیراق عه‌یب داربووه‌و ناتوانین گه‌ره‌و له‌سه‌ر راگه‌یاندنی ره‌سمی بکه‌ین به‌شیوه‌یه‌کی گشتی نه‌ک ته‌نها راگه‌یاندنی عه‌ره‌بی، چونکه‌ راگه‌یاندنه‌ ره‌سمیه‌کان به‌پیتی به‌رژه‌وه‌ندی سیاسی ولاته‌که‌یان مامه‌له‌ ده‌که‌ن، ئیمه‌ ده‌بی گه‌ره‌و له‌سه‌ر راگه‌یاندنه‌ نارهمی و ئه‌هلیه‌کان و ئه‌و ریکخراوو ده‌زگانه‌ بکه‌ین

که وهکو خۆمانن، نهک راگه یاندنی په رسمی عه ره بی که له راستیدا ئیستا له بریاری نه نجومه نی ئاسایشی نیونه ته وه بيشدا رۆلیان زۆر دیاری کراوه و باهه خیانی پی نادریت.

پ/ که واته چۆن دهروانه نه وانهی که مامه له له عیراقدا ده کهن به بی نه وهی جیاوازی نیوان پژی می دهسه لاتدار و گه لی عیراق بکه ن؟

و/ بیگومان خه لکانیک یان لایه نه هیه له سه ره ژه وه ندی حسابیان بۆ ده کریت، وه کو له زانستی سیاسه تدا پی پی ده لئین (دۆب العراقی) یان نه وانهی ئینتمایان بۆ یدام حسین هیه، نه وه ش شتیکی ئاساییه، به لام ئیمه پیمان وایه نه و خه لکه که مه ش که په رده یان به سه ره گلینه یاندا هینا وه ته وه به زوه نه و په رده یه ده درپیت، و راستیه کان ده بینرین، چونکه نه و پژی مه شیایه نه وه نیه سه ردارو ده سه لاتداری عیراق بی ت، سیستیمیک هه موو هه ولی بۆ له ناو بردن و سزادانی خه لکه که ی بی ت و به هۆیه وه پی ژه ی مزدن و له ناو بردن بگاته به رزترین ئاست، له هاوکیشه ی دادوه ریدا جیگای نابیته وه و شیایه نه وه نیه سه رکرده ی عیراق بی ت، ئیمه ئومیدیشمان به وه هیه به و زووانه نه و راستیانه بۆ هه موولا ده ربکه ویت، نه گه ر لایه کیش چاوپۆشی لیکرد بی ت به نه مری واقع.

پ/ ئیوه پیتان باشه فشاری سه ریازی و سیاسی له سه ره پژی م توند بکریت و ئابلوقه ی ئابوری له سه ره هاو لاتیان لاجی ت؟

و/ فشاری سیاسی بخری ته سه ره نه مه یان به لی پیویسته چونکه وه کو پی شتر گوتم نه و سیستمه شیایه ده سه لاتداری نیه، به لام فشاری سه ربازی نه گه ر زانی به هاو لاتیانی عیراق نه گه یاندو هۆکاریک بی ت له هۆکاره کانی فشار باشه، به لام هه میشه هاو لاتیان له و مه سه له یه دا قوربانی بوون، به لام فشاری سیاسی هۆکاریکی باشه بۆ گو شینی نه و پژی مه و که م کردنه وه ی رۆلی له نیوان ده وله تان و نه نجومه نی ئاسایشی گشتی، له پیناوی به ر ژه وه ندی هاو لاتیاندا.

پ/ نه ی له م ساته ی ئیستادا چی بکری و کۆمه لانی نیوده وله تی و ریکخراوه مرویه کان و خه لک به تایبه تی خه لکی عیراقی چ هه لویستیکیان هه بی ت به رامبه ر مه سه له که یان باشه؟

و/ ریکخراوه ده وله تیه کان و چاودیره نیوده وله تیه کان تا راده یه ک هه لویستیان جیگیر بووه و یه ک هه لویسته، جاری له میانه ی نه و راپورتانه وه که ده ری ده کهن، ده ریانه خستوه که پیشیلکاری هیه، دوا راپورتی ریکخراوی عفوی دوه لیش زۆر وینه ی پیشیلکاری و چه وسانه وه ی ده رخستوه، هه روه ها زۆر له ریکخراوه کانی تریش، هه موویان هه لسه نگاندنیکی پوون و ئاشکرا و جیگیریان هیه و نه مه ش به شیوه یه کی گشتی حکومه تی عیراقی ناره حه ت کردوه، چونکه له و سه رچاوانه وه وه رگیراون که زانیاری وردیان لایه، به لام هه ندی ده وله تی تر که به ر ژه وه ندی تایبه ت له نیوانیاندا هیه، به لام پیویسته ئیمه وه کو موعاره زه ی عیراقی و ریکخراوه کانی مافی مروقی عیراقی و بیگانه، ته نانه ت نه و هاو لاتییه عیراقیانه ی له ده ره وه ده ژین و ئیستا زانیویانه هه لویستی نه ته وه یه کگرتوه کان جیگیره پیویسته به هه موومان فشار دروست بکه ین له میانه ی به لگه نامه کان و راپورت و بروانامه زیندوه کانه وه بۆ نه نجومه نی ئاسایشی نیوده وله تی بۆ دادگایی کردنی یدام و هه ندی له یاوه رانی که به رامبه ر به گه لی عیراق و یاسا نیوده وله تی و مرویه کان تاوانبارن. بکرین به نموونه بۆ هه ر حکومه تیکی تری دیکتاتور.

پ/ پیتان وانیه راگه یاندنی ئیمه به گشتی و سه رجه م ریکخراوه عیراقیه کان له ده ره وه و ناوه وه ی عیراق به کوردستانیشه وه لاوازن له پیناسه کردنی تاوانی یدام و که سایه تی یدام بۆ جیهان و بۆ نه نجومه نی ئاسایشی نیوده وله تیش؟

و/ راسته، چونکه توانای ئەو لایەن و حزب و ریکزراوانە لە ئاستی توانای رژیما نیه که هەمیشە هەولێ پەردەپۆش کردنی تاوانەکانی دەدات، توانایی رژیما بێ سنورە و پارەیی زۆر لە راگەیاندا بۆ خۆی سەرف دەکات و ئیستاش لەبری پارە نەوت دەدات بە هەندی لەو شوێن و کەسایەتیانەیی که پشتگیری یدام دەکەن، ئەوەش وادەکات بۆ راگەیاندا ئه‌وی پی رەت نەکریتەوه، بەلام پێویستە ئیمە ئومیدمان بەو دیموکراسیەتە هەبیت که ئیستا لە کوردستاندا هەیه، راگەیاندا کوردستان و توانای کوردستان هەموو بخزیتە کار بۆ دابەشکردنی گوتاری سیاسی و مرۆیمان لەپیناوی ئەو هاوڵاتیانەیی لەو زیندانە گەورەیه‌دا دەژین که ناوی عێراقە.

پ/ لەدوایدا دەپرسین ئایە جگە لە هاوڵاتیانی عێراقی، هاوڵاتیانی بیگانه دینه لاتان بۆ ئەوهی ئیوه بەرگری لی بکەن، بەتایبەت که سوریا مەکتەبی مافی مرۆقی تیدانییه؟

و/ لە راستیدا نەخیر، لەگەڵ ئەوهی مەسەلەیی مافی مرۆف شتیک نیه دابەش بکریت، ئیمە بە شیوه‌یه‌کی گشتی بایەخ بەهاوڵاتیانی عێراقی دەدەین، هەندێ جار لە هەوال و راپۆرتەکاندا بایەخ بەلایەنەکانی تریش دەدەین، بەلام وەکو کارێ تایبەت بەتایبەتیش بەکاروباری عێراقیه‌کان، چونکه ئیمە هەروەکو لە ناوه‌که‌شماندا هاتوه، کۆمه‌له‌یه‌کی عێراقین بۆ مافی مرۆف.

پ/ لەکۆتایدا شتیکتان هەیه بە خۆینەرانی گۆقاری پهیامی مرۆقاییه‌تی بلین؟

و/ خوازیارین بەراو بۆچون و تیبینییه‌کانیان هاوکاریمان بکەن، هەروەها بەناردنی ژماره‌کانی گۆقاره‌که‌شیان، چونکه گۆقاره‌که‌ تایبەتە بە ریکزراوه‌که‌وه، لەراستیدا ئیمە راپۆرتی دارایی سالانه‌مان هەیه لە کۆنگره‌ی سالانه‌شدا هەموو نەسریه‌یه‌کی هاتوو رۆشتو ده‌خزیتە روو، بۆیه خوازیارین هاوکاری بکرین لەرووی مادییەوه، ئەو داوایەش لە گەله‌که‌ی خۆمان و حزب و لایەنە سیاسیەکانی خۆمان دەکەین که هاوکاری بێمەرگی کۆمه‌له‌که‌مان بکەن.